

Briuselis, 2025 m. kovo 27 d.
(OR. en)

7496/25

Tarpinstitucinė byla:
2025/0060(NLE)

RECH 125
ATO 12

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. kovo 26 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 111 final
Dalykas:	Pasiūlymas TARYBOS SPRENDIMAS dėl 2024–2027 m. papildomos Peteno stipriasraučio reaktoriaus mokslinių tyrimų programos, kurią Europos atominės energijos bendrijos vardu įgyvendins Jungtinis tyrimų centras, patvirtinimo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 111 final.

Priedama: COM(2025) 111 final

Bruselis, 2025 03 26
COM(2025) 111 final

2025/0060 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

**dėl 2024–2027 m. papildomos Peteno stipriasraučio reaktoriaus mokslinių tyrimų
programos, kurią Europos atominės energijos bendrijos vardu įgyvendins Jungtinis
tyrimų centras, patvirtinimo**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Stipriasrautis reaktorius (toliau – angl. santrumpa HFR) yra Petene (Nyderlandai) esantis mokslinių tyrimų įrenginys, skirtas naudoti Komisijos atstovaujamai Europos atominės energijos bendrijai (Euratomui) pagal 1961 m. su Nyderlandų Karalyste sudarytą 99 metų trukmės susitarimą. Pagal šį susitarimą Komisija Bendrijos vardu įsipareigojo pastatyti reikalingą infrastruktūrą ir įrengti papildomą įrangą, kad ši infrastruktūra (įskaitant patį HFR) būtų išnaudojama optimaliai. 1967 m. Komisijos Jungtinis tyrimų centras bendradarbiavimo sutartimi, pagrįsta 1961 m. Susitarimu dėl objekto vietos, pavedė vykdyti reaktoriaus veiklą Nyderlandų operatoriui *Nuclear Research and consultancy Group* (NRG).

Bendrijos programa, pagal kurią iš pradžių vykdyta HFR veikla, 1971 m. pertvarkyta į Euratomo sutarties 7 straipsniu pagrįstą papildomą programą, kuri sudaro iš Bendrijos biudžeto finansuojamų Bendrijos programų visumos dalį. Nuo tada HFR veikla vykdoma pagal paeiliui priimamas papildomas programas, kuriose dalyvauja skirtingos valstybės narės.

Pagal dviejų ar daugiau valstybių narių finansuojamą papildomą mokslinių tyrimų programą vykdoma HFR veikla užtikrinamas pastovaus ir patikimo neutronų srauto tiekimas eksperimentiniams tikslams. Pagal papildomas programas atliekami šių sričių tyrimai: branduolinių medžiagų ir kuro mokslo siekiant didinti branduolinių (tiek branduolių dalijimosi, tiek jų sintezės) reaktorių saugą, reaktorių senėjimo ir jų eksploatavimo trukmės valdymo, taip pat pažangių branduolinio kuro ciklą ir atliekų tvarkymo. Be to, HFR veikia kaip mokymo įstaiga, kurioje pagal nacionalines arba Europos programas mokslinius tyrimus atlieka doktorantai ir daktaro laipsnį turintys stipendininkai.

Naujausia keturmetė (2020–2023 m.) papildoma programa buvo patvirtinta 2020 m. birželio 29 d. (Tarybos sprendimas 2020/960/Euratomas, OL L 211/14, 2020 7 3). Programą Europos atominės energijos bendrijos vardu įgyvendino Jungtinis tyrimų centras (JRC). 2020–2023 m. papildomą mokslinių tyrimų programą finansavo dvi joje dalyvavusios valstybės narės – Nyderlandai ir Prancūzija; bendras biudžetas sudarė 27 854 000 EUR. Į šią sumą įskaičiuotos metiniams įnašams į reaktoriaus eksploatacijos nutraukimo fondą skirtos lėšos. Dabartinė papildoma mokslinių tyrimų programa baigėsi 2023 m. gruodžio 31 d.

Reaktorius taip pat naudojamas komercinei radioaktyviųjų izotopų gamybai (už tai atsako operatorius). Čia pagaminti radioaktyvieji izotopai naudojami 65 proc. visų Europoje kasmet atliekamų 10 milijonų medicininės diagnostikos tyrimų. HFR yra nepakeičiamas šios srities produktų tiekimo šaltinis Europos radiofarmacijos bendrovėms. Be to, reaktoriuje pagaminama produkcija dėl palankios geografinės padėties yra greitai pristatoma į Europos medicinos centrus. Tai itin svarbu daugumai šiuo metu naudojamų trumpalaikių izotopų.

Šis Tarybos sprendimo pasiūlymas susijęs su nauja keturmete (2024–2027 m.) HFR veiklos programa, grindžiama Nyderlandams atstovaujančios bendrovės *Nuclear Research and consultancy Group* (NRG) ir Prancūzijai atstovaujančios įstaigos *Commissariat à l'énergie atomique et aux énergies alternatives* (CEA) įnašais. 2024–2027 m. papildomai mokslinių tyrimų programai ketverių metų laikotarpiu bus skirta 26,815 mln. EUR su sąlyga, kad HFR toliau nuolat veiks ir bus techniškai prižiūrimas. Į šią sumą bus įskaičiuotos metiniams įnašams į reaktoriaus eksploatacijos nutraukimo fondą skirtos lėšos. Jei 2024–2027 m. laikotarpiu prieš pateikdamas saugios konservacijos būklės deklaraciją operatorius NRG

nacionalinėms saugos institucijoms pateiks oficialų pranešimą apie galutinį reaktoriaus išjungimą, dar neatlikti mokėjimai ir Komisijos lėšų pareikalavimai bus sustabdyti.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Savo 1996 m. birželio 27 d. posėdyje Taryba pareiškė, kad, skyrus tinkamą finansavimą, HFR gali padėti įgyvendinti tiek su bendrosiomis mokslinių tyrimų programomis susijusias, tiek kitas Bendrijos programas.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Netaikoma.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Pasiūlymas grindžiamas Euratomo sutarties 7 straipsniu.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Netaikoma.

- **Proporcingumo principas**

Netaikoma.

- **Priemonės pasirinkimas**

Netaikoma.

3. EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Netaikoma.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Iš valstybių narių, su kuriomis konsultuotasi atsižvelgiant į jų vykdomą branduolinės srities mokslinių tyrimų veiklą, dvi (Nyderlandai ir Prancūzija) sutiko skirti įnašus HFR finansuoti.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Netaikoma.

- **Poveikio vertinimas**

Netaikoma.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Netaikoma.

- **Pagrindinės teisės**

Netaikoma.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Šios naujos papildomos programos finansinėje pažymoje nurodoma, kad įnašus teiks dvi dalyvaujančios valstybės narės – Nyderlandai ir Prancūzija. Šių dviejų valstybių narių įnašų 2024–2027 m. laikotarpiu suma bus 26,815 mln. EUR. Ši suma ir numatomos komercinės pajamos sudaro veiklos biudžetą, kurio pakanka numatomoms su reaktoriumi susijusioms 2024–2027 m. išlaidoms atverti. Pažymėtina, kad į biudžetą įskaičiuotos reaktoriaus eksploatacijos nutraukimui skirtos lėšos, taip pat su bendrąja parama HFR, viešosiomis paslaugomis, draudimu ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymu susijusios išlaidos.

Komisija patvirtina 1996 m. birželio 27 d. Tarybos posėdžio protokole įrašytą pareiškimą, kuriame ji teigė, kad, *skyrus tinkamą finansavimą, HFR gali padėti įgyvendinti tiek su bendrosiomis mokslinių tyrimų programomis susijusias, tiek kitas Bendrijos programas. Dalyvavimas bus grindžiamas arba konkurencija, arba švitinimo paslaugų teikimu JRC institutams, šiems vykdant atitinkamą savo veiklą.* Tai reiškia, kad Komisija iš savo institucinio biudžeto neteiks jokių lėšų HFR veiklos išlaidoms, įskaitant reaktoriaus techninės priežiūros ar remonto išlaidas, finansuoti.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Jungtinio tyrimų centro valdytojų taryba nuolat informuojama apie programos įgyvendinimą. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai galutinę šio sprendimo įgyvendinimo ataskaitą.

- **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

Netaikoma.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Netaikoma.

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl 2024–2027 m. papildomos Peteno stipriasraučio reaktoriaus mokslinių tyrimų programos, kurią Europos atominės energijos bendrijos vardu įgyvendins Jungtinis tyrimų centras, patvirtinimo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 7 straipsnį,
atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,
pasikonsultavusi su Mokslo ir technikos komitetu,

kadangi:

- (1) Peteno stipriasrautis reaktorius (toliau – angl. santrumpa HFR) yra svarbus Bendrijos medžiagotyros ir bandymų, branduolinės medicinos ir reaktorių saugos mokslinių tyrimų branduolinės energijos srityje išteklius;
- (2) HFR veikla remiama pagal paeiliui priimamas papildomas mokslinių tyrimų programas. Naujausia Tarybos sprendimu (Euratomas) 2020/960¹ nustatyta keturmetė papildoma mokslinių tyrimų programa baigėsi 2023 m. gruodžio 31 d.;
- (3) HFR svarba nemažėja, nes jis tebėra nepakeičiamas Bendrijos mokslinių tyrimų infrastruktūros objektas tokiose srityse kaip branduolinių reaktorių saugos didinimas, sveikatos priežiūra (įskaitant medicinos moksliniams tyrimams skirtų medicininių izotopų kūrimą), branduolių sintezė, fundamentiniai moksliniai tyrimai, mokymo veikla ir atliekų tvarkymas (įskaitant galimybę tirti Europai svarbioms reaktorių sistemoms skirto branduolinio kuro saugą), todėl jam turėtų būti toliau – iki 2027 m. pabaigos – teikiama parama pagal papildomą mokslinių tyrimų programą;
- (4) kadangi bendrovę *Nuclear Research and consultancy Group V.O.F.* (toliau – NRG) ir įstaigą *Commissariat à l'énergie atomique et aux énergies alternatives* (toliau – CEA), kurios yra programą vykdysiančios atitinkamai Nyderlandų ir Prancūzijos atstovės, ypač domina HFR švitinimo pajėgumas, jos susitarė finansuoti visą 2024–2027 m. papildomą HFR mokslinių tyrimų programą išorės asignuotųjų pajamų forma teikiamais įnašais į Sąjungos bendrąjį biudžetą;
- (5) tais įnašais turėtų būti finansuojama HFR veikla siekiant remti mokslinių tyrimų programą ir nuolatinį HFR veikimą bei techninę priežiūrą. Jei prieš pateikdamas

¹ 2020 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimas (Euratomas) 2020/960 dėl 2020–2023 m. papildomos stipriasraučio reaktoriaus mokslinių tyrimų programos, kurią Europos atominės energijos bendrijai įgyvendins Jungtinis tyrimų centras, patvirtinimo (OL L 211, 2020 7 3, p. 14, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/960/oj>).

saugios konservacijos būklės deklaraciją operatorius NRG Nyderlandų nacionalinei reguliavimo institucijai pateiktą oficialų pranešimą apie galutinį reaktoriaus išjungimą, dar neatlikti mokėjimai ir visi Komisijos lėšų pareikalavimai turėtų būti sustabdyti;

- (6) siekiant užtikrinti papildomų mokslinių tyrimų programų tęstinumą ir sklandų 2024–2027 m. papildomos HFR mokslinių tyrimų programos veikimą, šis sprendimas turėtų būti taikomas nuo 2024 m. sausio 1 d.;
- (7) Jungtinio tyrimų centro valdytojų taryba pateikė savo išankstinę nuomonę² pagal Komisijos sprendimo 96/282/Euratomas³ 4 straipsnio 2 dalį,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Su Peteno stipriasraučio reaktoriaus (toliau – HFR) veikla susijusi papildoma mokslinių tyrimų programa (toliau – programa), kurios tikslai išdėstyti I priede, patvirtinama ketveriems metams, šį laikotarpį pradedant skaičiuoti nuo 2024 m. sausio 1 d.

2 straipsnis

Programos vykdymo išlaidos (numatoma suma – 26 815 000 EUR) finansuojamos vien tik Prancūzijos ir Nyderlandų įnašais atitinkamai per *Commissariat à l'énergie atomique et aux énergies alternatives* (CEA) ir *Nuclear Research and consultancy Group V.O.F* (NRG). II priede nurodyta, kaip ši suma paskirstoma. Šis įnašas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2024/2509⁴ 21 straipsnio 2 dalies a punktą laikomas išorės asignuotosiomis pajamomis.

3 straipsnis

1. Už programos valdymą atsakinga Komisija. Šiuo tikslu ji naudoja Jungtinio tyrimų centro paslaugomis.
2. Komisija nuolat informuoja Jungtinio tyrimų centro valdytojų tarybą apie programos įgyvendinimą.

4 straipsnis

Jei, prieš pateikdamas saugios konservacijos būklės deklaraciją, NRG Nyderlandų nacionalinei reguliavimo institucijai pateikia oficialų pranešimą apie galutinį HFR išjungimą, Prancūzijos ir Nyderlandų pareigos atlikti tolesnius mokėjimus per atitinkamai CEA ir NRG, taip pat Komisijos pagal šį sprendimą pateikti lėšų pareikalavimai sustabdomi.

² 2024 m. lapkričio 7 d. nuomonė.

³ 1996 m. balandžio 10 d. Komisijos sprendimas 96/282/Euratomas dėl Jungtinio tyrimų centro reorganizavimo (OL L 107, 1996 4 30, p. 12, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/1996/282/oj>).

⁴ 2024 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2024/2509 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (OL L, 2024/2509, 2024 9 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

5 straipsnis

Pasibaigus 2024–2027 m. programai, Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai galutinę šio sprendimo įgyvendinimo ataskaitą.

6 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

7 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Jis taikomas nuo 2024 m. sausio 1 d.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė*

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

2024–2027 m. papildoma stipriasraučio reaktoriaus mokslinių tyrimų programa, kurią Europos atominės energijos bendrijos vardu įgyvendins Jungtinis tyrimų centras

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys)

01 antraštinė dalis. Moksliniai tyrimai ir inovacijos
01 20 skyrius. Bandomieji projektai, parengiamieji veiksmai, prerogatyvos ir kiti veiksmai
01 20 03 straipsnis. Kiti veiksmai
01 20 03 05 punktas. Stipriasraučio reaktoriaus (HFR) veikla. Papildoma HFR mokslinių tyrimų programa

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

- ☐ nauju veiksmu
- ☐ nauju veiksmu, kai bus įgyvendintas bandomasis projektas ir (arba) atlikti parengiamieji veiksmai⁵
- ☒ esamo veiksmo galiojimo pratęsimu
- ☐ vieno ar daugiau veiksmų sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują veiksmą

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. Bendrasis (-ieji) tikslas (-ai)

Stipriasrautis reaktorius (HFR) atlieka svarbų vaidmenį Europos Sąjungoje kuriant medicininius radioaktyviuosius izotopus, vykdant su branduolinių elektrinių senėjimu ir jų eksploatavimo trukmės ilginimu susijusius saugos mokslinius tyrimus, didinant branduolinio kuro saugą, užtikrinant saugų branduolinių atliekų tvarkymą ir vykdant mokymo veiklą.

Be to, neutronų pluoštai naudojami fundamentinių mokslinių tyrimų srityje medžiagų struktūrai tirti. Ši veikla nuolat plėtojama ir padeda geriau suprasti medžiagų savybių blogėjimo mechanizmus bei šio proceso poveikio švelninimo būdus, o tai svarbu esamų elektrinių saugai. Įgyvendinami keli termobranduolinės sintezės srities projektai siekiant išbandyti konstrukcines ir atsinaujinančiąsias medžiagas, skirtas būsimų branduolių sintezės reaktorių reikmėms.

1.4.2. Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)

Konkretus tikslas

⁵ Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

Pagrindinis papildomos HFR programos tikslas – saugi ir patikima HFR veikla. Ši veikla apima kuo ilgesnį įprastinį įrenginio eksploatavimą ir neutronų srauto tiekimą eksperimentų ir medicininių izotopų gamybos reikmėms.

1.4.3. *Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis*

Nurodyti poveikį, kurį pasiūlymas (iniciatyva) turėtų padaryti tiksliniams gavėjams (tikslinėms grupėms).

Švitinimo duomenys ir eksperimentų rezultatai įvairiose srityse, tokiose kaip branduolinių reaktorių sauga, radioaktyviųjų izotopų kūrimas ir gamyba medicinos ir mokslinių tyrimų reikmėms, branduolių sintezės reaktoriaus medžiagų moksliniai tyrimai, fundamentiniai branduoliniai moksliniai tyrimai ir mokymo veikla, atliekų tvarkymo klausimai ir naujos kartos saugesnių reaktorių sistemoms skirtas branduolinis kuras.

1.4.4. *Veiklos rezultatų rodikliai*

Nurodyti pažangos ir pasiekimų stebėsenos rodiklius.

Komisija įsipareigoja valdyti papildomą mokslinių tyrimų programą, taigi ir teikti reaktoriaus veiklos techninės padėties, jo naudojimo mokslo reikmėms ir jo biudžeto padėties ataskaitas. JRC parengs galutinę ataskaitą, kurią sudarys:

- techninė ataskaita, kurioje bus pateikti HFR veiklos duomenys;
- glaustas pagrindinių mokslinių laimėjimų aprašas;
- techninės priežiūros ir remonto veiklos apžvalga;
- biudžeto padėties, susijusios su valstybių narių įnašais ir papildomos mokslinių tyrimų programos biudžeto naudojimu (įskaitant reaktoriaus eksploatacijos nutraukimui skirtas lėšas, valdymo išlaidas, atlygį operatoriui ir t. t.), apžvalga.

1.5. **Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas**

1.5.1. *Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį*

HFR tikslas – prisidėti prie programoje dalyvaujančių valstybių narių mokslinių tyrimų ir plėtros veiklos šiose srityse: branduolinių įrenginių ir branduolinio kuro ciklo saugos, atliekų tvarkymo, termobranduolinės sintezės, fundamentinių mokslinių tyrimų ir mokymo pajėgumų.

Ir toliau vykdoma su reaktorių saugos didinimu susijusi HFR veikla. Pastangos koordinuojamos, rezultatai skleidžiami ir derinimas skatinamas per europinius tinklus.

Dar vienas iš HFR tikslų – tiekti medicininius radioaktyviuosius izotopus.

1.5.2. *Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmams.*

Pridėtinę HFR mokslinių tyrimų veiklos vertę lemia tai, kad ji daro tarpvalstybinį poveikį ir padeda užtikrinti masto ekonomiją bei mažinti nacionalines investicijas į mokslinius tyrimus.

Reaktorius taip pat naudojamas komercinei radioaktyviųjų izotopų gamybai. Čia pagaminti radioaktyvieji izotopai naudojami 65 proc. Europoje kasmet atliekamų 10 milijonų medicininės diagnostikos tyrimų. Šis įrenginys labai svarbus Europos medicinos sektoriui (ligoninėms, klinikoms, gydytojams ir t. t.), nes radioaktyvieji izotopai naudojami įvairiose medicinos srityse, daugiausia – vėžio diagnozavimui, prevencijai ir gydymui. Alternatyvų esama labai mažai, nes šiame reaktoriuje pagaminama didžioji dalis šiuo metu naudojamų trumpalaikių izotopų. Reaktoriuje pagaminama produkcija dėl palankios geografinės padėties Europoje yra greitai pristatoma į Europos medicinos centrus.

Europos lygmens veiksmai pateisinami ir dėl to, kad ES yra nedaug branduolinių mokslinių tyrimų reaktorių.

1.5.3. *Panašios patirties išvados*

Šiuo metu technetį (Tc-99m) medicinos reikmėms tiekia pernelyg mažai gamybos reaktorių (vienas iš jų yra HFR). Tie reaktoriai pastatyti XX a. 6-ajame ir 7-ajame dešimtmėčiuose, taigi jų eksploatavimo laikotarpis eina į pabaigą ir vis dažniau prireikia juos sustabdyti planinės techninės priežiūros tikslais ar nenumatyta nutraukti juose vykdomą gamybą. 2009 m. gegužės viduryje sugedo Kanados NRU reaktorius (medicininis izotopų gamybos įrenginys). Juo nebebuvo galima naudotis visus likusius 2009 m., todėl visame pasaulyje susidarė ilgalaikis medicininių izotopų trūkumas. 2010 m. dėl vamzdyno (angl. *Bottom Plug Liner*) taisymo darbų buvo išjungtas HFR. 2015 m. galutinai išjungtas Prancūzijos mokslinių tyrimų reaktorius *Osiris*. Dėl šių įvykių sutriko medicininių izotopų tiekimas. Neseniai, 2023 m., jį neigiamai paveikė dar keletas svarbių įvykių: vėlavimas atnaujinti Lenkijoje esančio mokslinių tyrimų reaktoriaus MARIA eksploatavimą, vėlavimas (dėl remonto darbų) iš naujo paleisti HFR ir vėlavimas pradėti Pietų Afrikoje esančio mokslinių tyrimų reaktoriaus SAFARI veiklą po planinės techninės priežiūros darbų.

1.5.4. *Suderinamumas su daugiamete finansine programa ir galima sinergija su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Įgyvendinant siūlomą papildomą mokslinių tyrimų programą bus sprendžiami įvairūs su branduolinių technologijų sauga susiję mokslo ir technologijų uždaviniai. Pagal ją bus vykdoma veikla, glaudžiai susijusi su dabartine (2021–2025 m.) ir pratęsta (2026–2027 m.) „Europos horizonto“ Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa.

Galiausias HFR, kaip JRC branduolinių mokslinių tyrimų įrenginio, eksploatacijos nutraukimas yra reglamentuojamas Reglamentu (Euratomas) 2021/100, kuriuo nustatoma specialioji branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo finansinė programa. Ši papildoma programa susijusi tik su saugia reaktoriaus veikla ir nedaro poveikio minėto Tarybos reglamento taikymo sričiai bei biudžetui ir savo ruožtu nėra analogiškai jo veikiamas.

1.5.5. *Įvairių turimų finansavimo galimybių vertinimas, įskaitant perskirstymo mastą*

Netaikoma.

1.6. Pasiūlymo (iniciatyvos) trukmė ir finansinis poveikis

☒ trukmė ribota

☒ galioja nuo 2024 01 01 iki 2027 12 31

☒ įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo 2024 iki 2027 m., o mokėjimų asignavimų – nuo 2024 iki 2028 m.

☐ trukmė neribota

įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,

vėliau – visuotinis taikymas.

1.7. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)⁶

☒ Tiesioginis valdymas, vykdomas Komisijos:

☒ padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;

☐ vykdomųjų įstaigų.

☐ Pasidalijamasis valdymas kartu su valstybėmis narėmis

☐ Netiesioginis valdymas, biudžeto vykdymo užduotis pavedant:

☐ trečiosioms valstybėms arba jų paskirtiems organams;

☐ tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);

☐ EIB ir Europos investicijų fondui;

☐ Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose nurodytiems organams;

☐ viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms;

☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja privatinė teisė ir kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, jeigu jos pateikia pakankamas finansines garantijas;

☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja valstybės narės privatinė teisė, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamas finansines garantijas;

☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.

Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.

Pastabos

Pagal 1961 m. liepos 25 d. Euratomo ir Nyderlandų susitarimą (nuoma 99 metams) HFR priklauso Komisijai. Už HFR veiklą atsakinga eksploatavimo licenciją turinti Nyderlandų bendrovė NRG – tai sudaro sąlygas vykdyti HFR veiklą (jį eksploatuoti) remiantis nepriklausomu ir tvariu teisiniu režimu. Papildoma mokslinių tyrimų programa, kurią valdo JRC, duoda papildomų pajamų, kurias finansuojančios valstybės narės gali skirti moksliniams tyrimams.

⁶ Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Komisija įsipareigoja valdyti papildomą mokslinių tyrimų programą, taigi ir teikti metines ataskaitas, susijusias su:

- i) reaktoriaus veiklos technine padėtimi;
- ii) jo naudojimu mokslo reikmėms;
- iii) jo biudžeto padėtimi, susijusia su finansiniais valstybių narių įnašais;
- iv) atliktais mokėjimais.

Programa įtraukta į JRC planavimo ciklą ir metinį valdymo planą. Todėl nustatytų tikslų įgyvendinimo stebėsenos duomenys bus įtraukti į metinę JRC veiklos ataskaitą.

Be to, JRC parengs galutinę ataskaitą. Joje bus aptariamas papildomos mokslinių tyrimų programos valdymas ir ją sudarys:

- techninė ataskaita, kurioje bus pateikti HFR veiklos duomenys;
- glaustas pagrindinių mokslinių laimėjimų aprašas;
- techninės priežiūros veiklos apžvalga;
- biudžeto padėties, susijusios su valstybių narių įnašais ir papildomos mokslinių tyrimų programos biudžeto naudojimu (įskaitant reaktoriaus eksploatacijos nutraukimui skirtas lėšas, valdymo išlaidas ir t. t.), apžvalga.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas*

Šia programa tęsiama ankstesnė papildoma mokslinių tyrimų programa. Dalyvaujančios valstybės narės atliko su šios programos rengimu susijusį vidaus vertinimą, kad nustatytų dalyvavimo joje riziką.

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

Ataskaitose bus aptariamas papildomos mokslinių tyrimų programos valdymas – nagrinėjami techniniai, moksliniai ir biudžeto (įskaitant reaktoriaus eksploatacijos nutraukimui skirtas lėšas ir kt.) klausimai.

2.2.3. *Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)*

Netaikoma.

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartines arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

JRC pareigūnai vykdo pirmiau minėtų ataskaitų auditą ir vidaus kontrolę – šie veiksmai apima tiek techninius, tiek biudžeto aspektus.

Naudojant OLAF rekomenduotas standartines nuostatas, teisės aktais bus užtikrinta, kad Komisijos tarnybos, įskaitant OLAF, galėtų atlikti auditus ir patikras vietoje.

Siekiant prisidėti prie Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos atnaujinimo, kurio tikslas – atsižvelgti į naujausią OLAF metodiką, 2022 m. buvo atnaujinta JRC kovos su sukčiavimu strategija.

Daliųjų medžiagų apyvartos kontrolę užtikrina Euratomas ir TATENA.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės), kurioms daromas poveikis

Dabartinės biudžeto eilutės

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA ⁷	ELPA šalių ⁸	valstybių kandidačių ⁹	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 2 dalies b punktą
1a	01 20 03 straipsnis. Kiti veiksmai 01 20 03 05 punktas. Stipriasraučio reaktoriaus (HFR) veikla. Papildoma HFR programa	DA	NE	NE	NE	TAIP

Prašomos sukurti naujos biudžeto eilutės (netaikoma)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA	ELPA šalių	valstybių kandidačių	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 2 dalies b punktą
	[XX.YY.YY.YY]		TAIP / NE	TAIP / NE	TAIP / NE	TAIP / NE

⁷ DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

⁸ ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.

⁹ Valstybių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių kandidačių.

3.2. Numatomas pasiūlymo finansinis poveikis asignavimams

3.2.1. Numatomo poveikio veiklos asignavimams santrauka

- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai nenaudojami
- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	1a	Konkurencingumas augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti
--	-----------	---

Jungtinio tyrimų centro GD			metai 2024 ¹⁰	metai 2025	metai 2026	metai 2027	metai >-2027	IŠ VISO
• Veiklos asignavimai								
Biudžeto eilutė ¹¹ 01 20 03 05	Įsipareigojimai	1a	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.		p. m.
	Mokėjimai	2a	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš konkrečių programų paketo lėšų ¹²								
Biudžeto eilutė		3	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.		p. m.
IŠ VISO Jungtinio tyrimų centro GD	Įsipareigojimai	$= 1a + 1b + 3$	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	.	p. m.

¹⁰ N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai. Pakeiskite „N“ numatomaiais pirmaisiais įgyvendinimo metais (pavyzdžiui, 2021 m.). Atitinkamai pakeiskite vėlesnius metus.

¹¹ Pagal oficialią 2020 m. galiojančią biudžeto nomenklatūrą. Įrašant 2021–2023 m. duomenis remtis 2021–2027 m. DFP nustatyta nomenklatūra.

¹² Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

asignavimų	Mokėjimai	= 2a + 2b + 3	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
-------------------	-----------	------------------	-------	-------	-------	-------	-------	--------------

• IŠ VISO veiklos asignavimų	Įsipareigojimai	4	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.		p. m.
	Mokėjimai	5	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
• IŠ VISO administracinio pobūdžio asignavimų, finansuojamų iš konkrečių programų paketo lėšų		6	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.		p. m.
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos 1a IŠLAIDŲ KATEGORIJA	Įsipareigojimai	= 4 + 6	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.		p. m.
	Mokėjimai	= 5 + 6	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

Jei pasiūlymas (iniciatyva) daro poveikį kelioms veiklos išlaidų kategorijoms, pakartokite pirmiau pateiktą dalį: netaikoma

• IŠ VISO veiklos asignavimų (visose veiklos išlaidų kategorijose)	Įsipareigojimai	4								
	Mokėjimai	5								
IŠ VISO administracinio pobūdžio asignavimų, finansuojamų iš konkrečių programų paketo lėšų (visose veiklos išlaidų kategorijose)		6								
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos 1–4 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS (orientacinė suma)	Įsipareigojimai	= 4 + 6								
	Mokėjimai	= 5 + 6								

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	5	„Administracinės išlaidos“
--	----------	----------------------------

Šią dalį pildyti naudojant administracinio pobūdžio biudžeto duomenų lentelę, kuri pirmiausia bus pateikta [finansinės teisės akto pasiūlymo pažymos priede](#) (Vidaus taisyklių V priedas) ir įkelta į DECIDE tarnybų tarpusavio konsultacijoms.

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		metai N	metai N+1	metai N+2	metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO
<....> GD									
• Žmogiškieji ištekliai		netaikom a	netaikom a	netaiko ma	netai koma				netaikoma
• Kitos administracinės išlaidos		netaikom a	netaikom a	netaiko ma	netai koma				netaikoma
IŠ VISO <....> GD	Asignavimai	netaikom a	netaikom a	netaiko ma	netai koma				netaikoma

IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	(iš viso įsipareigojimų = iš viso mokėjimų)	netaiko ma	netaiko ma	netaiko ma	netaiko ma				netaikoma
---	--	---------------	---------------	---------------	---------------	--	--	--	-----------

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		metai N ¹³	metai N+1	metai N+2	metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO

¹³ N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai. Pakeiskite „N“ numatomaiais pirmaisiais įgyvendinimo metais (pavyzdžiui, 2021 m.). Atitinkamai pakeiskite vėlesnius metus.

IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos 1–5 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS	Įsipareigojimai	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				p. m.
	Mokėjimai	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				p. m.

3.2.2. Numatomas veiklos asignavimais finansuojamas atliktas darbas

Įsipareigojimų asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Nurodyti tikslus ir atliktus darbus ↓			metai 2024		metai 2025		metai 2026		metai 2027		IŠ VISO	
	ATLIKTI DARBAI											
	Rūšis ¹⁴	Vidutinė s sąnaudo s	Skaičius	Sąnaudo dos	Skaičius	Sąnaudo s	Skaičius	Sąnaudo s	Skaičius	Sąnaudo s	Bendras skaičius	Iš viso sąnaudų
1 KONKRETUS TIKSLAS ¹⁵ ...			Saugi ir patikima HFR veikla									
– Atliktas darbas	Veikimo visu pajėgumu dienų skaičius	netaiko ma	250	p. m.	250	p. m.	250	p. m.	250	p. m.	1 000	p. m.
1 konkretaus tikslo tarpinė suma			250	p. m.	250	p. m.	250	p. m.	250	p. m.	1 000	p. m.
IŠ VISO			250	p. m.	250	p. m.	250	p. m.	250	p. m.	1 000	p. m.

¹⁴ Atlikti darbai – tai būsimi produktai ir paslaugos (pvz., finansuota studentų mainų, nutiesta kelių kilometrų ir kt.).

¹⁵ Kaip apibūdinta 1.4.2 skirsnyje „Konkretus (-ūs) tikslas (-ai) ...“.

3.2.3. Numatomo poveikio administraciniam asignavimams santrauka

☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama

☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	metai N ¹⁶	metai N+1	metai N+2	metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)	IŠ VISO
--	--------------------------	--------------	--------------	--------------	---	---------

Daugiametės finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinės išlaidos								
Daugiametės finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma								

Neįtraukta į daugiamečių finansinės programos 5 IŠLAIDŲ¹⁷ KATEGORIJĄ								
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos								
Neįtraukta į daugiamečių finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ – tarpinė suma								

IŠ VISO								
----------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

¹⁶ N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai. Pakeiskite „N“ numatomais pirmaisiais įgyvendinimo metais (pavyzdžiui, 2021 m.). Atitinkamai pakeiskite vėlesnius metus.

¹⁷ Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.3.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

	metai N	metai N+1	N+2 metai	N+3 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)		
• Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)							
XX 01 01 01 (Komisijos būstinė ir atstovybės)							
XX 01 01 02 (Delegacijos)							
XX 01 05 01/11/21 (Netiesioginiai moksliniai tyrimai)							
10 01 05 01/11 (Tiesioginiai moksliniai tyrimai)							
• Išorės darbuotojai (etatų vienetais) ¹⁸							
XX 01 02 01 (CA, SNE, INT finansuojami iš bendrojo biudžeto)							
XX 01 02 02 (CA, LA, SNE, INT ir JPD atstovybėse)							
XX 01 04 yy ¹⁹	- būstinėje						
	- delegacijose						
XX 01 05 02/12/22 (CA, SNE, INT – netiesioginiai moksliniai tyrimai)							
10 01 05 02/12 (CA, SNE, INT – tiesioginiai moksliniai tyrimai)							
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)							
IŠ VISO							

XX yra atitinkama politikos sritis arba biudžeto antraštinė dalis.

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus veiksmui valdyti ir (arba) persikirstytus generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	JRC atlieka tik vieną užduotį – valdo papildomą programą. Tai atliekama naudojantis priemonėmis, kurios finansuojamos vien tik asignuotosiomis pajamomis, gaunamomis pagal papildomą mokslinių tyrimų programą.
Išorės darbuotojai	Netaikoma.

¹⁸ AC – sutartininkas, AL – vietinis darbuotojas, END – deleguotasis nacionalinis ekspertas, INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas, JPD – jaunesnysis delegacijos specialistas.

¹⁹ Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

3.2.4. Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa

Norint įgyvendinti pasiūlymą (iniciatyvą):

- ☐ Jį galima visiškai finansuoti perskirstant asignavimą atitinkamoje daugiametės finansinės programos (DFP) išlaidų kategorijoje.
- ☐ Reikia panaudoti nepaskirstytą maržą pagal atitinkamą DFP išlaidų kategoriją ir (arba) specialias priemones, kaip apibrėžta DFP reglamente.
- ☐ Reikia persvarstyti DFP.

3.2.5. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

- ☐ nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo
- ☒ numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	metai 2024	metai 2025	metai 2026	metai 2027	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			Iš viso
Nyderlandai	5,440	6,925	6,925	6,925				26,215
Prancūzija	0,150	0,150	0,150	0,150				0,600
Iš VISO bendrai finansuojamų asignavimų	5,590	7,075	7,075	7,075				26,815

Numatomas poveikis pajamoms

☐ Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.

☒ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:

☐ nuosaviems ištekliams

☒ kitoms pajamoms

nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms ☒

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė:	Einamųjų finansinių metų asignavimai	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis ²⁰			
		metai 2024	metai 2025	metai 2026	metai 2027
6221 punktas		p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

6 2 2 1 punktas

Stipriasraučio reaktoriaus (HFR) veiklos pajamos. Asignuotosios pajamos

Kitos pastabos (pvz., poveikio pajamoms apskaičiavimo metodas (formulė) arba kita informacija).

Papildoma mokslinių tyrimų programa finansuojama joje dalyvaujančių valstybių narių įnašais, apskaičiuotais remiantis 2024–2027 m. biudžetu.

²⁰

Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 % surinkimo sąnaudų.